

Situace v českém mlékárenství před ukončením mléčných kvót

Ing. Jiří Kopáček, CSc.
Českomoravský svaz mlékárenský

- **České mlékárenství** je již 10 let **integrální součástí mlékárenství EU**.
- Z pohledu své velikosti je sice relativně malé – zpracováváme přibližně **1,7 % evropského mléka**; přesto je to velice významný sektor národního hospodářství
- **Významná zaměstnanost** v zemědělské prvovýrobě na více jak 2000 farmách a zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu – přímí zaměstnanci v počtu více než 8.000, ale k tomu další zaměstnanost nepřímá ve vztahu na mlékárenský sektor
- Mléko a mléčné výrobky jsou neopominutelnou součástí českého jídelníčku (spotřeba na úrovni ca. 234 kg v hodnotě ME)

Problémy za deset let působení:

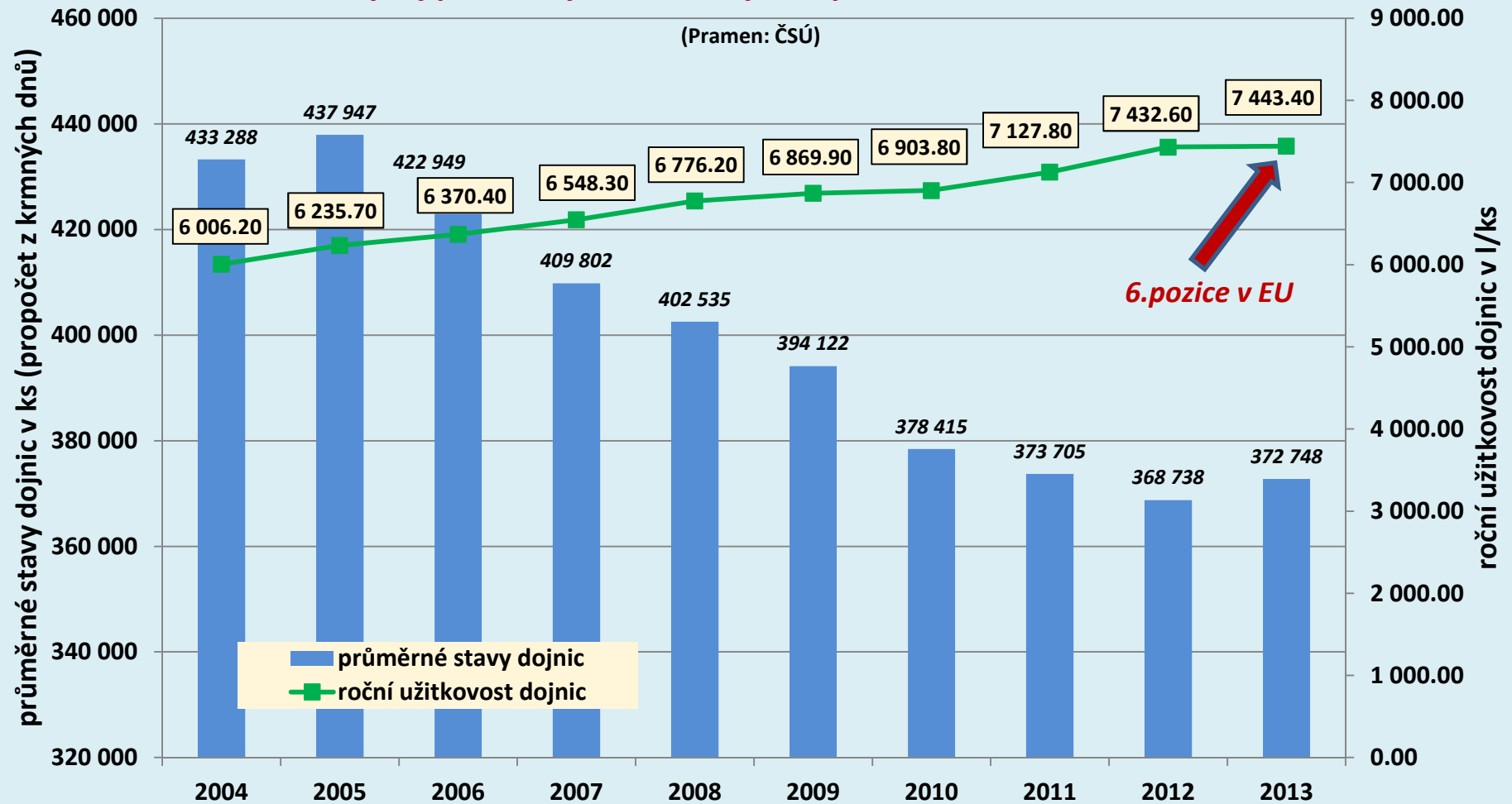
- Úspěšný přechod sektoru do prostředí harmonizované evropské potravinové legislativy a významná modernizace odvětví
- Dopady **globální ekonomické krize** v letech 2008-2011 a postupná konsolidace sektoru
- Od roku 2013 bylo české mlékárenství opět ve velmi dobré kondici a to až do 6.8. 2014, kdy bylo uvaleno **Ruskem embargo na dovoz potravin**, které nyní významně ovlivňuje celý sektor

Jaká je současná realita českého mlékárenství půl roku před ukončením mléčných kvót?

PRVOVÝROBA MLÉKA

Graf: **Vývoj průměrných stavů dojnic a průměrné roční užitkovosti**

PRVOVÝROBA MLÉKA

I přes tyto pozitivní výsledky však české zemědělství vykazuje **významné rozdíly u některých ukazatelů v porovnání s průměrem EU-12, resp. EU-15 a s našimi sousedy Německem, Rakouskem a Polskem.**

Tab.: **Zemědělská půda v roce 2011**

		jednotka	EU-12	EU-15	ČR	DE	AT	PL
Zemědělská půda	Celkem	mil. ha	126,8	135,1	4,2	16,7	2,9	14,8
	na 1 obyv.	ha	0,34	0,34	0,40	0,20	0,34	0,38
Orná půda	celkem	mil. ha	64,7	70,9	3,2	11,9	1,4	11,1
	ze zem. půdy	%	51,0	52,5	74,8	71,0	47,5	75,1
Trvalé travní porosty	Celkem	mil. ha	51,7	53,6	1,0	4,6	1,4	3,3
	ze zem. půdy	%	40,8	39,7	23,4	27,8	50,2	22,3

Tab.: **Stavy dojníc v letech 2013 a 2003**

	Jednotka	EU-12	EU-15	ČR	DE	AT	PL
Celkem	mil. ks v r. 2013	16,9	18,1	0,4	4,3	0,5	2,3
	rozdíl 2013/2003 (v %)	-5,4	-5,4	- 4,5 %	-2,9	-4,3	-14,7
na 100 ha zemědělské půdy	ks v r. 2013	13,3	13,4	8,9	25,5	18,5	15,6
	rozdíl 2013/2003 (v %)	-6,0	-5,9	- 15,6 %	+0,1	+11,7	-10,7

PRVOVÝROBA MLÉKA

Tab.: **Výroba mléka v zemědělství a dodávky ke zpracování**

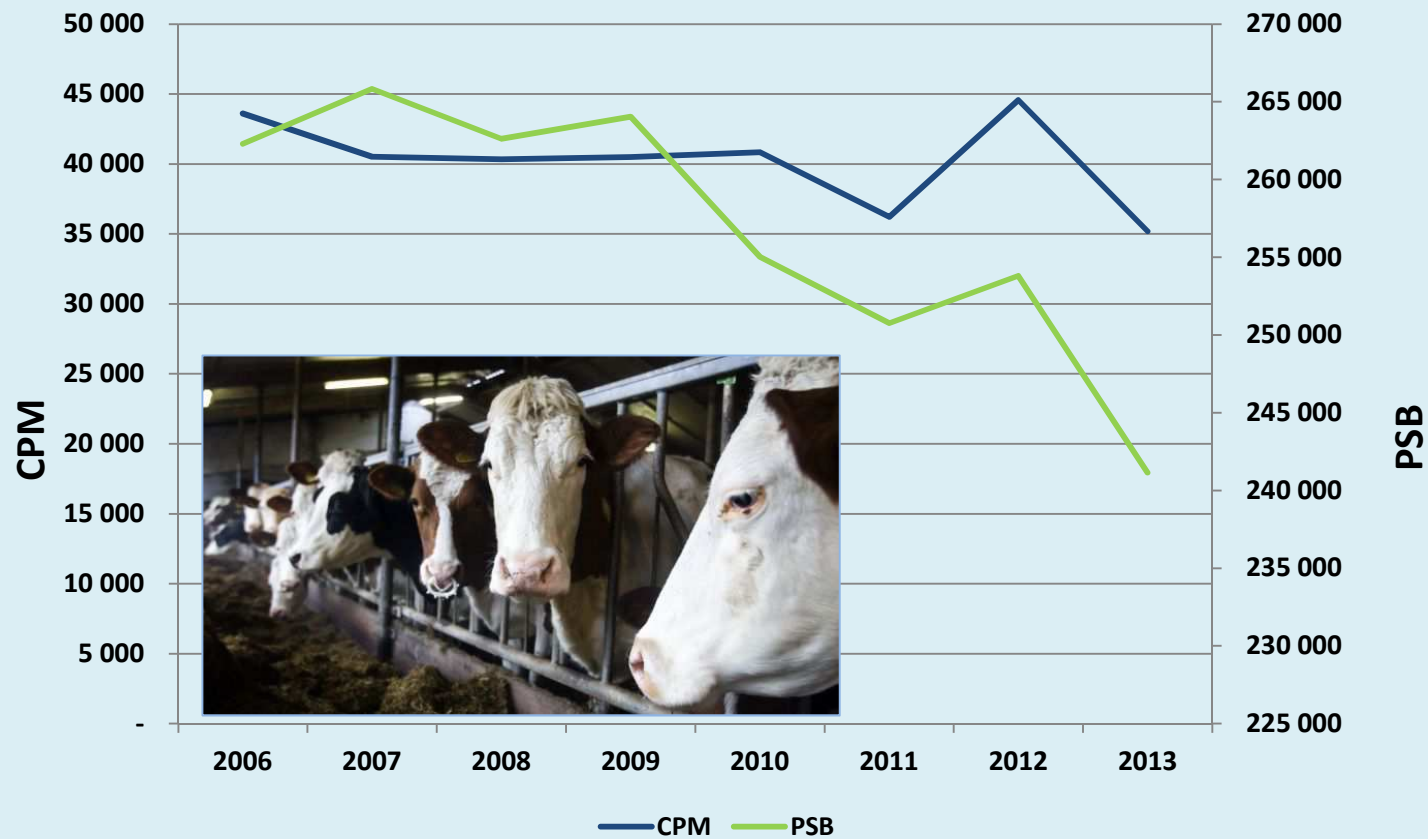
Ukazatel/rok	2003	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Výroba mléka v mil. l	2 645,7	2 727,7	2 707,6	2 612,5	2 663,7	2 740,7	2 774,5
Tržní produkce. v mil. l	2 530,9	2 638,7	2 588,4	2 508,4	2 554,7	2 628,6	2 665,5
Tržnost v %	95,7	96,7	95,6	96,0	95,9	95,9	96,1
Nákup do mlékáren v ČR v mil. l	2 530,9	2 368,6	2 291,7	2 251,4	2 303,9	2 381,8	2 319,5

Tab.: **Porovnání vývoje nákupu mléka a nákupní ceny**

		jednotka	EU-12	EU-15	ČR	DE	AT	PL
Objem nákupu mléka	2012	mil. tun	112,06	120,14	2,43	29,70	2,98	9,86
	rozdíl 2012/2003 (v %)		+5	+4	-7 %	+9	+13	+31
Nákupní cena mléka	2013	€/100kg	37,45	38,16	33,08	37,46	37,64	31,75
	rozdíl 2012/2003 (v %)		+22	+22	+39 %	+26	+27	+100

PRVOVÝROBA MLÉKA

Graf: **Vývoj mikrobiologické kvality mléka v ČR v letech 2006 - 2013**

Zdroj: Eurostat

PRVOVÝROBA MLÉKA

Mléčné kvóty a jejich využití od vstupu ČR do Evropské unie

- Evropská unie zavedla režim mléčných kvót v roce 1984 za účelem omezení tehdejší nadprodukce mléka.
- Česká republika na tento nástroj SZP přistoupila zkušebně v roce 2003 a od přistoupení do EU je tento režim, pro nás povinný.

Kvótový rok	Dodávková kvóta (tis.tun)	Plnění v %	Kvóta pro přímý prodej (tis.tun)	Plnění v %
2004/05	2 614,4	99,7	67,7	4,1
2005/06	2 679,0 *	100,6	3,2	81,0
2006/07	2 735,3	98,0	2,6	85,8
2007/08	2 735,4	98,6	2,5	85,0
2008/09	2 785,4	96,9	7,3	30,0
2009/10	2 808,5	93,4	12,1	31,2
2010/11	2 833,5	90,7	15,4	45,3
2011/12	2 861,1	92,7	16,2	43,2
2012/13	2 883,9	94,2	22,9	35,0
2013/14	2 906,4	94,5	28,7	34,7

Poznámka: * platba odvodů za překročení = „super levy“

- Od kvótového roku 2009/10 se přidělené množství vždy meziročně zvyšuje o 1%, ale **Česká republika přesto tuto kvótu nevyužívá, a proto již dávno tento nástroj neplní u nás svou regulační roli.**
- Kvóta pro přímý prodej mléka (včetně prodeje ze dvora nebo z mléčných automatů) nebyla u nás nikdy ve svém objemu využívána.
- Jako přípravu na období po ukončení mléčných kvót vypracovala Komise a v roce 2013 uvedla do účinnosti opatření označované jako „**Mléčný balíček**“ s cílem posílit zejména vyjednávací pozici producentů, nicméně tato legislativní opatření ovlivňují problematiku výroby mléka zcela minimálně.
- **Ukončení mléčných kvót od 1.4.2015 by tedy nemělo představovat pro naši prvovýrobu významnější problém, naopak bude posílen a liberalizován volný trh.**
- Některé země západní Evropy již po dobu několika let zvyšují stavy dojnic s cílem posílit výrobu mléka pro období bez mléčných kvót. To vede k diskuzím o tom, zda zvýšená produkce nezaplaví Evropu a nezasáhne negativně také Českou republiku. V návaznosti s prognózami analytiků, např. z *Rabobank* nebo *Gira*, je možné **připustit nepatrné snížení produkce mléka ve střední Evropě** z důvodů méně příznivé produkční a klimatické oblasti v porovnání s „mléčným pásem“ kolem Atlantiku, toto snížení by však nemělo být markantní.

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA

KONSOLIDACE MLÉKÁRENSKÉHO PRŮMYSLU

- Od vstupu naší země do Evropské unie v roce 2004 docházelo k další postupné **konsolidaci zpracovatelského průmyslu**.
- Příznačné pro toto období bylo nejenom snižování počtu podniků a jejich postupná koncentrace a specializace, ale typická byla i globalizace sektoru, kdy do našeho průmyslu vstoupili a postupně se úspěšně etablovali významní světoví lídři.
- V českém mlékárenství dnes operuje pouze **35 průmyslových společností** (v roce 1989 to bylo 116), ale také hned **5 předních globálních hráčů z celosvětové TOP 20** (*Lactalis, Bongrain, Bel, Müller, Danone* – nahrazený v r.2014 další globální společností *Schreiber Foods*). Velmi silnou je zde i italská skupina *Brazzale*.
- Objem mléka zpracovávaného u nás u zahraničních investorů představuje více než 45 %.
- Přesto předními mlékárenskými společnostmi v Čechách zůstávají firmy s ryze českým kapitálem (především *Madeta* a obě mlékárny ze skupiny *Agrofert* – tedy *Olma* a *Mlékárna Hlinsko*).

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA

Největší zpracovatelé mléka v ČR v roce 2013 podle objemu zpracovaného mléka

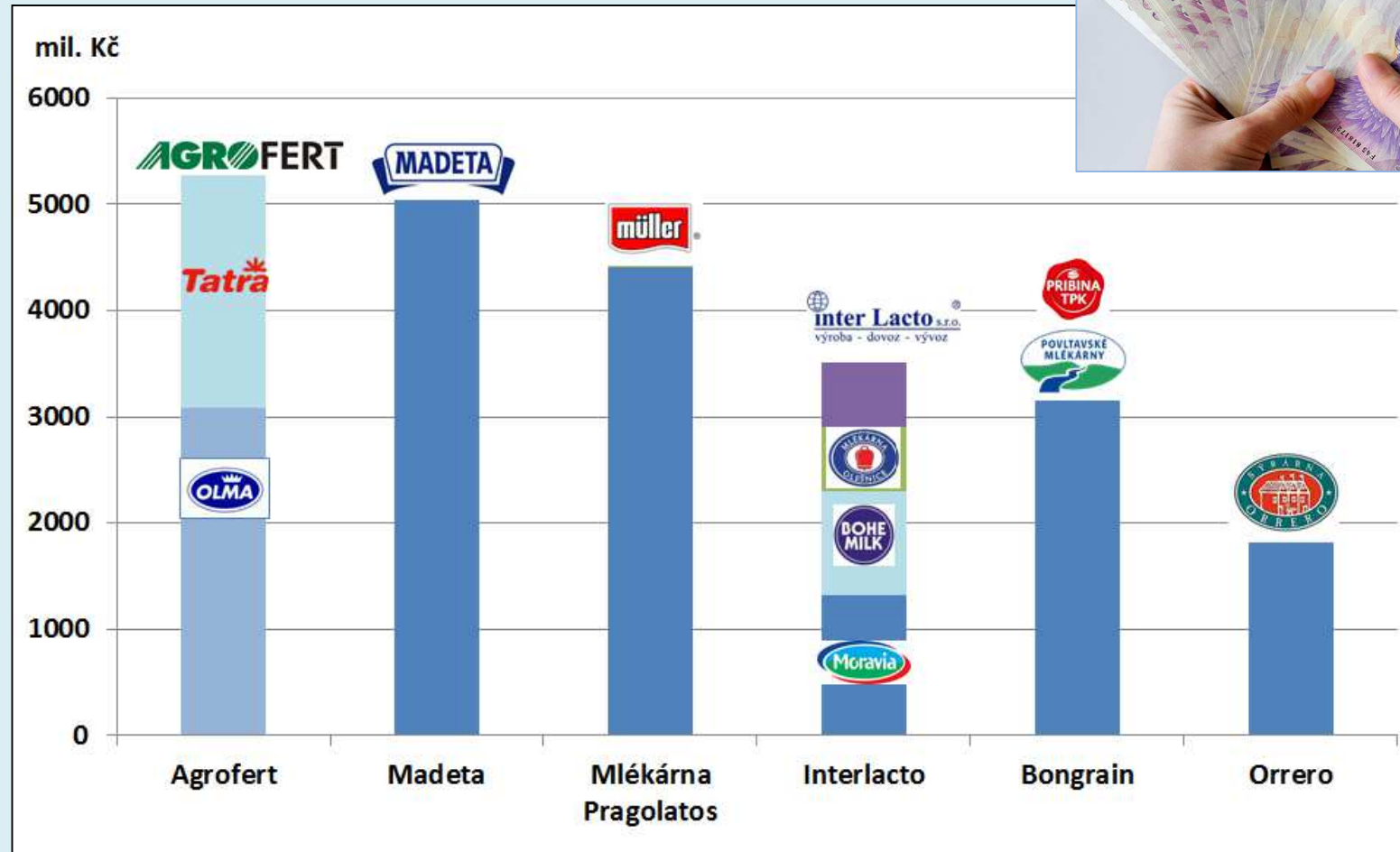

TOP 10 největších zpracovatelů mléka v ČR zpracovalo v roce 2012 objem 67% mléčných dodávek.

Zdroj: ČMSM

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA

Největší zpracovatelé mléka v ČR v roce 2013
podle dosaženého obrátu

V grafu není uvedena skupina Lactalis, data nejsou k dispozici..

Zdroj: ČMSM

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA

Tab.:

Vývoj mlékárenské výroby v ČR v letech 2006 - 2013

	jednotka	2003	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Konzumní mléko celkem	mil. l	478,3	644,1	663,4	620,7	627,3	600,5	631,8
- pasterované		137,2	115,1	109,2	102,3	96,3	93,1	129,5
- trvanlivé		336,7	526,3	552,4	516,0	528,9	505,4	500,1
Fermentované mléčné výrobky	tis.t	121,9	134,9	196,2	179,9	172,9	167,6	175,5
Máslo	tis.t	49,0	31,5	28,8	22,2	23,1	24,5	23,6
Tradiční pomazánkové	tis.t	7,4	8,8	10,6	10,0	7,4	7,0	6,9
Sýry a tvarohy celkem	tis.t	147,0	128,2	126,1	125,7	124,1	126,2	134,8
- Přírodní		94,4	81,4	81,2	81,0	79,5	80,7	84,8
- Tavené		19,9	17,3	16,9	15,1	14,1	15,0	17,0
- Tvarohy		32,7	29,5	28,2	29,6	30,5	30,5	33,0
Sušené mléko celkem	tis.t	63,5	39,3	28,3	24,9	27,5	28,4	31,1
- SOM		39,3	22,5	17,7	13,5	13,9	16,4	17,7
- SPM		24,2	16,8	8,9	11,4	12,3	12,0	13,4

Zdroj: MZe

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA

Tab.: **Porovnání vývoje výroby sýrů a másla**

		jednotka	EU-12	EU-15	ČR	DE	AT	PL
Výroba sýrů	2013	mil. tun	6,85	7,21	0,13	2,26	0,16	0,74
	rozdíl 2013/2003 (v %)		+2	+2	- 8 %	+24	+13	+58
Výroba másla	2013	mil. tun	1,6	1,71	0,03	0,49	0,04	0,16
	rozdíl 2013/2003 (v %)		-12	-13	- 48 %	+9	+10	+9

Zdroj: Eurostat

SPOTŘEBA MLÉKA

Tab.: **Vývoj spotřeby mléka a mléčných výrobků v ČR v letech 2006 - 2013**

	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Konzumní mléko	61,6	53,6	52,0	57,0	59,8	57,7	57,7	58,9	62,2
Máslo	4,6	4,4	4,2	4,7	5,0	4,9	5,0	5,2	5,1
Sýry a tvarohy celkem	15,6	16,7	17,1	16,3	16,7	16,6	16,4	16,8	16,3
- Přírodní	9,4	10,8	11,1	10,5	10,9	11,0	10,9	11,2	10,5
- Tavené	2,6	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	2,1	2,2	2,2
- Tvarohy	3,6	3,3	3,4	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,6
Ostatní mléčné výrobky	29,8	31,7	32,3	32,2	32,7	32,5	32,5	33,2	31,5
v tom:									
- Jogurty		8,9	9,8	9,8	10,3	9,7	9,6	11,2	9,8
- Ostatní zakysané		5,9	7,1	6,8	6,4	6,5	5,8	5,0	5,1
Mléčné konzervy	2,2	1,9	1,9	1,8	2,0	1,8	1,4	1,4	1,6

Zdroj: MZe,
ČMSM

SPOTŘEBA MLÉKA

Od vstupu do EU se zvyšuje podíl dovozu na domácí spotřebě mléčných výrobků. Otázkou je, zda se tato situace změní opatřením ČNB z 7.11.2013 a jaký vliv na další vývoj bude mít také ruské embargo na dovoz potravin do Ruska.

- Česká domácí výroba mléčných výrobků je ohrožována silnou konkurencí levnějších konkurenčních produktů ze zahraničí, obzvláště pa z Německa, Belgie a z Polska.
- Dováží se zejména sýry, zakysané výrobky a máslo.
- Bohužel kvalita dovoзовého zboží není vždy optimální a často zaměstnává státní dozorové orgány.

Podíl dovozu na celkové spotřebě v ČR

2003	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
13,5 %	37,3 %	36,6 %	38,2 %	38,6 %	39,9 %	40,8 %	40,8 %

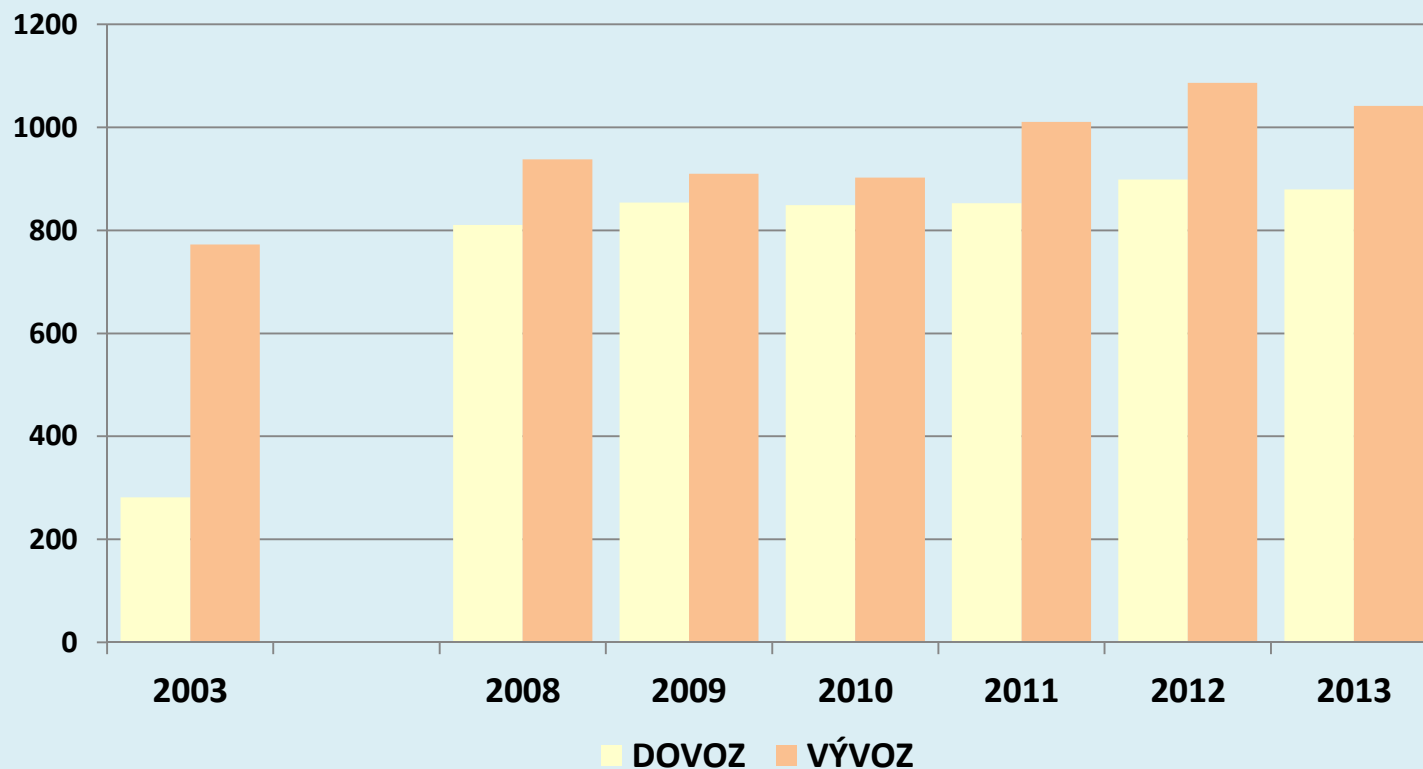

2012
61,4 %

ZAHRANIČNÍ OBCHOD S MLÉKEM

Tab.: **Vývoj českého dovozu a vývozu mléčných výrobků**

		2003	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DOVOZ	v mil. l ME	281,4	810,2	853,7	848,8	853,0	898,5	879,5
	v mld. Kč	3,7	9,0	9,0	9,8	10,7	11,3	12,3
VÝVOZ	v mil. l ME	772,3	937,6	909,7	902,4	1 010,4	1 086,4	1 041,7
	v mil. Kč	5,7	13,9	11,8	12,5	14,7	15,5	17,6

Zdroj: ČSÚ, MZe

RUSKÉ EMBARGO NA DOVOZ POTRAVIN

- 6.8.2014 uvalilo Rusko embargo na dovoz potravin jako reakce na sankce EU vůči Rusku z důvodu rusko-ukrajinského konfliktu
- Zákaz dovozu potravin má významné konsekvence na mlékárenský sektor
- Z EU to představuje přibližně 1,5 % evropské výroby mléka (asi 2,2 miliardy litrů), ale v objemovém vyjádření to představuje:
 - 257.000 tun sýra (33% exportu v roce 2013 a 29% exportu v 1.pol.2014)
 - 37.000 tun másla (28% exportu v roce 2013 a 26 % exportu v 1.pol.2014)
 - 66.000 tun čerstvých výrobků včetně jogurtů (10% exportu v roce 2013)
 - 25.000 tun sušené syrovátky, 21.000 tun SOM
 - atd.

RUSKÉ EMBARGO NA DOVOZ POTRAVIN

Dopad ruského zákazu dovozu potravin na Českou republiku

	jednotka	2013	1. pol 2014
Celkové tržby	mil. Kč.	238	188
Celkový objem zboží	tuny	3.757	2.722
z toho např.:			
Sušená syrovátka	tuny	2.048	1.430
Sýry	tuny	ca. 1.000	ca. 890
Máslo	tuny	499	180
Sušené mléko	tuny	172	218

Předpokládaný propad tržeb ca. 300 mil. Kč.

Další ztráty:

- Ovlivnění projektu QEMP, který ČMSM realizuje v Rusku na podporu českého exportu – již bylo proinvestováno 47 mil. Kč
- Zmařené investice podniků exportujících na ruský trh – např. veterinární certifikáty, laboratorní screening, marketingové investice.
- Největší dopad bude ale zřejmě až sekundární vyvolaný narušenou rovnováhou na trhu s mlékem v EU, růstem zásob a snahou o umístění přebytkových výrobků kdekoliv
- Je možné očekávat snížení cen výrobků až o 10 % a vytvořená nerovnováha trhu (převis poptávky nad nabídkou) může znamenat snížení objemu zpracovaného mléka a pokles cen syrového mléka jako základní suroviny.

RUSKÉ EMBARGO NA DOVOZ POTRAVIN

Opatření na snížení dopadů ruského zákazu dovozu potravin

Na evropské úrovni	Na národní úrovni
<p><u>Nástroje SOT:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Rozšíření intervenčních nákupů do konce roku- Podpora soukromého skladování másla, SOM a vybraných sýrů (na 3-7 měsíců) <p><u>Lobbing EDA</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Zvýšení intervenčních cen	<p><u>Legislativní úpravy:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Zvýšená kontrola dovozu; ohlašovací povinnost rozšířena na 72h z 24h, včetně hlášení cen- Vyhláška o způsobu dobrovolného značení země původu (potravin y českého původu)
<p><u>Podpora exportu:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Zvýšení podpory na propagaci vývozu do třetích zemí o 30 mil. €	<p><u>Marketingová podpora</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Motivace k nákupu českých výrobků – spotřebitelské soutěže (Regionální potravina)
<p>?? Vývozní dotace</p>	<p><u>Podpora vývozu do třetích zemí</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Diplomati v nových cílových destinacích specializovaní na zemědělství a potravinářství

Další mimořádná rada ministrů zemědělství se uskuteční koncem září v Miláně.

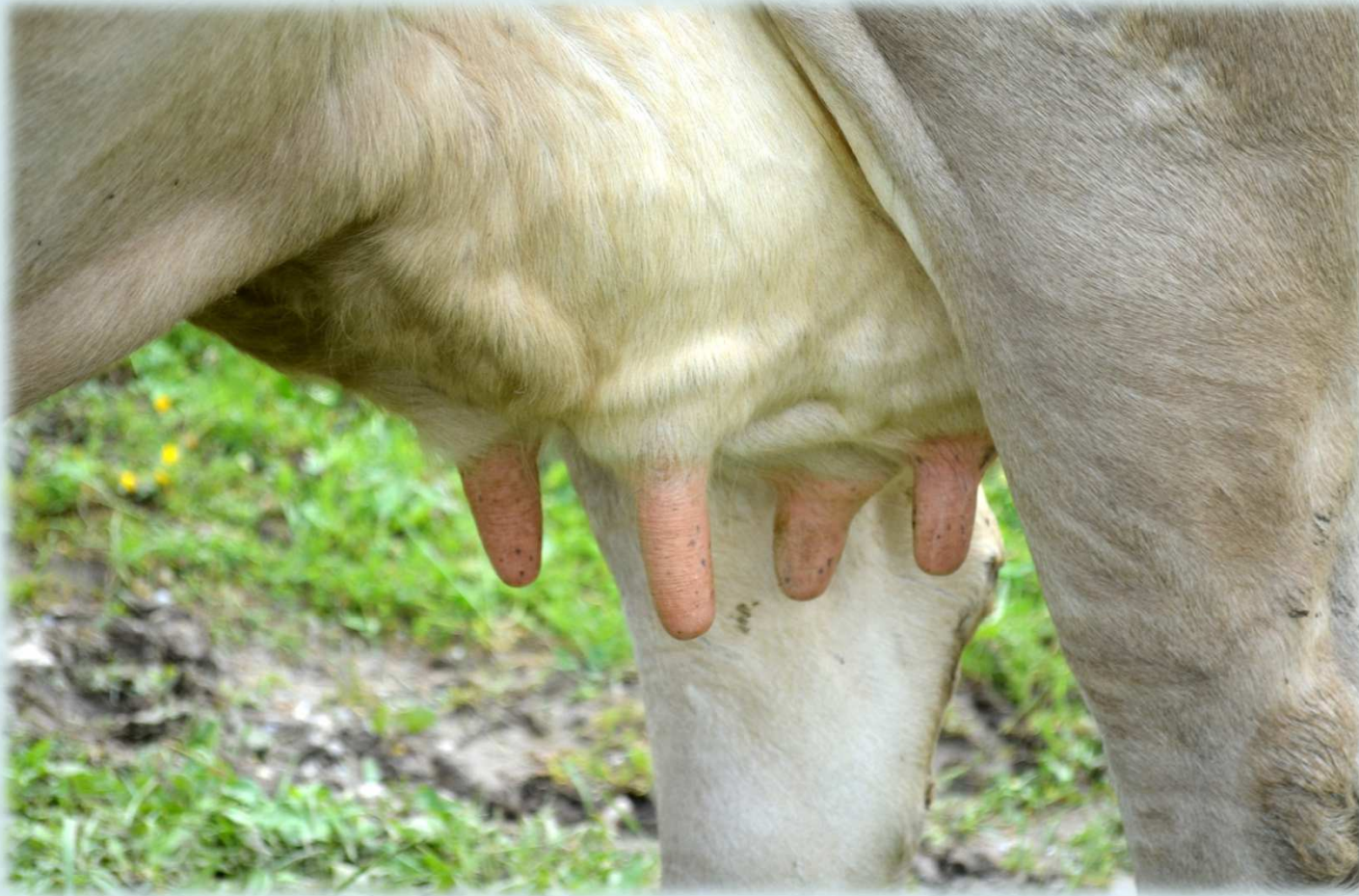
Přes všechny problémy, které se dotýkají našeho mlékárenství je však možné konstatovat, že:

- **prvovýroba mléka v ČR a mlékárenský průmysl jako celek jsou poměrně stabilizovaným a prosperujícím odvětvím schopným evropské konkurence.**
- **Perspektivy dalšího vývoje jsou spíše pozitivní** a bude záležet jenom na podnikatelích, jak současnou situaci vyhodnotí a jak využijí příležitostí, které před dalším rozvojem odvětví stojí.
- K úspěšnému podnikání samozřejmě patří i **zvažování a hodnocení rizik**, které jsou způsobovány vnějšími, často neovlivnitelnými vlivy (např. vývoj počasí), ale bohužel také makroekonomickým vývojem a často i překvapujícími politickými rozhodnutími (viz. současná rusko-ukrajinská krize nebo problémy na Středním Východě).

Česká republika je rozvinutou zemí a není důvod k výraznějším obavám.

Mlékárenství je dnes výrazně globální a proto je samozřejmě nutné počítat se všemi globálními vlivy, které se i v mlékárenském sektoru objevují.

- Mlékárenská ekonomika je vždy na předním místě, ale nesmíme zapomínat na stránku výživovou, kdy by se měli mlékaři trvale **zasazovat o posilování pozitivního image mléka a mléčných výrobků jako neoddělitelné součásti zdravé a vyvážené stravy.**
- Současný vývoj by tedy mohl, nebo spíše měl, být využit také k **účinnější propagaci českých mléčných výrobků.**

Děkuji Vám za pozornost

Kontakt: jkopacek@cheesespectrum.cz

GSM: + 420 602 271 315

